

«ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ»

Ὁμιλία τοῦ Σεβασμιωτάτου

Μητροπολίτου Χαλκίδος κ. Χρυσοστόμου

σέ Ἐκδήλωση τῆς

Ἐνώσεως Ἀποφοίτων

Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς

(Δευτέρα 4 Μαΐου 2015)

Μετά πολλῆς προθυμίας ἀνταποκρίθηκα στήν πρόταση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἀποφοίτων τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, τήν ὁποία μου διεβίβασε ὁ ἀγαπητός ὁμογάλακτος ἀδελφός καί Πρόεδρος του κ. Δημήτριος Καβρουλάκης, νά παρευρεθῶ στήν σημερινή ἐκδήλωση, ἡ ὁποία διοργανώθηκε πρός τιμήν τῶν ἀειμνήστων Σχολαρχῶν καί διδασκάλων μας Μαξίμου Δασκαλάκη καί Νεκταρίου

Κοτζιᾶ καί νά ὀμιλήσω γιά τόν δεύτερο στή σειρά, ὄχι ὅμως καί στήν ἀξία, τόν σεβαστό πατέρα Νεκτάριο.

Πηγαία αἰσθάνομαι τήν ὑποχρέωση νά εὐχαριστήσω τόν Πρόεδρο καί τά ἀγαπητά μου μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, γιά τήν τιμή αὐτή, πού μοῦ δίνει τήν εὐκαιρία νά καταθέσω δημόσια τήν ὀφειλόμενη εὐγνωμοσύνη στόν δάσκαλό μου καί δάσκαλό μας καί νά ἐπιχειρήσω νά τοῦ πλέξω ἐγκωμισμὸν καρδιακῆς μνήμης.

Βούρκωσαν πολλές φορές τά μάτια μου, ὅταν ἄρχισα νά γράφω τοῦτες τίς γραμμές καί ἡ καρδιά μου συγκινήθηκε, ἀπό τίς εὐλογημένες ἀναμνήσεις, πού ἀνεξίτηλα χαράχθηκαν στήν ψυχή καί σημάδεψαν τήν πορεία καί τόν βίο μου, ἀπό τούς χρόνους τῆς πενταετοῦς φοιτήσεώς μου σέ τοῦτο τόν ἁγιασμένο χῶρο.

Πάντα μνημονεύω, καί ἀσφαλῶς δέν εἶμαι ὁ μόνος οὔτε καί ὁ πρῶτος, τῆς ἀγάπης τῶν ἀειμνήστων εὐεργετῶν τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Ἔθνους, τῶν ἀδελφῶν

Μάνθου καί Γεωργίου, τῶν Ριζαρῶν, καθῶς καί τῆς
θυσιαστικῆς προσφορᾶς τῶν πολυσεβάστων καί
ἀξιεπαίνων καί ἀξιομιμήτων λειτουργῶν τῆς Παιδείας
καί ἀλησμόνητων καθηγητῶν μας, οἱ ὅποιοι ἐπόθησαν
καί ἀγωνίσθησαν, μέ τρόπο ἀγαπητικό, γι' αὐτό καί σε-
μνό καί ἀθόρυβο καί, κυρίως, ἀνιδιοτελῆ, νά μᾶς μετα-
δώσουν ὄχι μόνο τόν ἀξιοζήλευτο καί σπάνιο γιά τήν
Μέση Ἐκπαίδευση πλοῦτο τῶν γνώσεών τους, ἀλλά τήν
ἴδια τήν ψυχή τους! Μνησθεῖν αὐτῶν Κύριος ὁ Θεός ἐν
τῇ βασιλείᾳ Αὐτοῦ.

Ἰδιαίτερη φυσιογνωμία, σ' αὐτόν τόν θεόλεκτο
Σύλλογο τῶν διδασκάλων, ὑπῆρξε, μά καί μηδέποτε
ἔπαυσε νά ὑπάρχει, ὁ, εἰς τό Οὐράνιο Θυσιαστήριο ἤδη
παρεδρεύων, Ἀρχιμανδρίτης Νεκτάριος Κοτζιάς, ὁ, δί-
χως ὑπερβολή, ἄξιος καί ἀκατάγνωστος λειτουργός καί
γνωστός τοῖς πᾶσιν, ὡς ὁ ἀνεπανάληπτος τελετουργός
τῶν ἱερῶν μυστηρίων καί ἀκολουθιῶν τῆς Θείας Λα-
τρείας μας.

Ἄνθρωπος, μέ ἐκκλησιαστικό φρόνημα! Εἶναι γνωστόν ὅτι γεννήθηκε μέσα στήν Ἐκκλησία καί ὅτι ζοῦσε γιά τήν Ἐκκλησία. Τιμημένος μέ τήν κλήση τοῦ Θεοῦ, νά εἶναι ἀλιεύς ἀνθρώπων καί συνεργός Του, στό σπουδαῖο ἔργο τοῦ καταρτισμοῦ καί τῆς προετοιμασίας τῶν ὑποψηφίων Κληρικῶν, ὥστε καί αὐτοί, ἐν συνεχείᾳ, νά ἀναδειχθοῦν ἀλιεῖς, οἱ ὅποιοι θά βάλουν τά δίχτυα εἰς τήν θάλασσαν τοῦ βίου τούτου καί θά πληρώσουν μέ ἀνθρώπους τήν σαγήνη τοῦ Θεοῦ. Αὐτή τήν προνομιακή ἐπιλογή του, ὑπό τοῦ μεγάλου Ἀρχιερέως Χριστοῦ, ὁ Ὅποῖος τόν καταξίωσε νά γίνῃ λειτουργός τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὁ Νεκτάριος, τήν ὑποδέχθηκε μέ φόβο Θεοῦ καί τήν ὑπηρέτησε μέ τήν ὑπομονή καί τήν ἐπιμονή, πού ἀπαιτοῦνται, καί μέ εὐσυνειδησία ἀσυνήθιστη. Προσεγγίζοντες μέ δέος τήν ἀγία Του μορφή καί μελετῶντες, μέ καλή πρόθεση, τόν χαρακτῆρα του -γιατί, ὡς γνωστόν, «ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἐστι»- (Δευτερον. α', 17) μπορούμε νά τόν περιγράψουμε. Ὁ πατήρ Νεκτάριος ἦτο·

Σεμνός καί ὄχι σεμνότυφος.

Ταπεινός καί ὄχι ταπεινόσχημος.

Σοβαρός, μά ὄχι ἀπρόσιτος!

Ἱεροπρεπής, ὄχι μόνον στήν ἐμφάνιση, ἀλλά, πρω-
τίστως, στό ἦθος!

Μεγαλοπρεπής καί ταυτόχρονα ἀπλοῦς!

Προσεκτικός στήν κίνηση, τήν συναναστροφή καί
τήν συμπεριφορά, ἀλλ' ὄχι ὑποκριτής ἢ φανατικός!

Παραδοσιακός, ὡστόσο, καθόλου ὀπισθοδρομικός.

Νουνεχής, διορατικός καί ἱκανός στό νά διακρίνη
τούς μαθητές μέ τό ιδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά τήν
Ἱερωσύνη, ἀκόμη καί γιά τό Μοναχισμό, ὅμως,
ἐλεύθερος ἀπό τήν τάση νά στρατολογῇ τούς δῆθεν
ὑποψηφίους ἐργᾶτες τοῦ Θεοῦ Ἀμπελῶνος,
ἐπιχειρῶντας, διά τῆς ὄχι ἀγνώστου (ἀνηθίκου πάντως)
μεθόδου πλύσεως τοῦ ἐγκεφάλου, νά δημιουργήση, ἐκεῖ
πού δέν ὑπῆρχαν, ἱερατικές κλίσεις.

Ἀγαποῦσε, δίχως προσωποληψίες καί ἐφρόντιζε
ὅλους τούς μαθητές, τούς ὁποίους ὁ μόνος κατ' οὐσίαν

καλός ποιμήν τοῦ ἀνέθεσε, καί οἱ ἀρμόδιοι τοῦ ἐμπιστεύθηκαν, μέ τόν ἴδιο στοργικό τρόπο. Δέν συνεκρότησε ομάδες ὀπαδῶν, διότι δέν ἐπεδίωκε τήν ἰδίαν δόξαν, ἀλλά, ἐμφορούμενος ἀπό γνήσιο ἐκκλησιαστικό φρόνημα, ἐπεπόθησε τήν δόξα τοῦ Κυρίου μας καί τόν ἔπαινο τῆς ἀγίας Του Ἐκκλησίας.

Δέν ὑπονόμευσε καί δέν διέσπασε τήν ἐνότητα τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, πλειοδοτῶν εἰς βάρος τῶν ἄλλων καθηγητῶν, ἐνῶ ταυτόχρονα, μέ φυσικό τρόπο, ἔδειχνε τόν σεβασμό του πρὸς ὅλους, ἐξαιρέτως δέ πρὸς τόν, ἰδιαίτερας λεπτότητας καί εὐαισθησίας, τότε Σχολάρχην μας, τόν ἀείμνηστο π. Μάξιμο, τόν ὁποῖο, μέ βαθύτατο σεβασμό, προσεφώνει «ὁ ἅγιος»! Τόν π. Μάξιμο ἐστήριζε, διακριτικά, δίχως, δηλαδή, νά φαίνεται καί νά τραυματίζει τό κῦρος του.

Τόν πατέρα Νεκτάριο, ἐγνώρισα, προσωπικά, ὅταν ἐπανῆλθε στήν Σχολή, μετά τοῦ πατρός Μαξίμου, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἐπίσης ἀειμνήστου καί ἀξιολόγου Σχολάρχου, πατρός Κωνσταντίνου Φούσκα καί τῶν σύν

αὐτῶ ἄλλων Καθηγητῶν, οἱ ὅποιοι παλαιότερα, ἐπὶ Ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου τοῦ Α', τοὺς εἶχαν ἀντικαταστήσει, στό ὑψηλό ἔργο τῆς διευθύνσεως τῆς Σχολῆς καὶ τῆς διδασκαλίας. Ἐντύπωση ἐπροξένησε σέ ὅλους τότε ὁ σεμνός τρόπος τῆς ἐπανόδου των. Δέν ἐξεφράσθησαν μέ θριαμβολογικές ἐκφράσεις καὶ κοσμικοῦ τύπου ρεβανσιστικές συμπεριφορές.

Στό ἔτος μας, ἐδίδαξε τρία μαθήματα. Ποιμαντική, Θεολογική ἀνάλυση Λατρείας καί, φυσικά, Τελετουργική. Μᾶς ἀνέλυσε τοὺς ἕξ περὶ Ἱερωσύνης θεοπνεύστους λόγους τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, οἱ ὅποιοι ἐκθειάζουν τό ὕψος τοῦ λειτουργήματος καὶ καλλιεργοῦν στίς καρδιές τῶν ὑποψηφίων Κληρικῶν, θαυμασμό, συστολή, ἀλλά καί λαχτάρα, καὶ τονώνουν τόν ἐνθουσιασμό, τήν ἀγάπη πρὸς τόν Θεό καί τόν ἄνθρωπο, τόν ὅποιο, ὅταν θά ἔλθῃ τό πλήρωμα τοῦ χρόνου, θά κληθοῦν νά ποιμάνουν καί νά διακονήσουν.

Ἀποσκοπῶν, ἀκόμη, στήν καλλιέργεια τῆς, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, θεαρέστου λατρείας καί μέ

ἀλάνθαστο ὁδηγὸ τὴν πατερικὴ σκέψη καὶ ἐμπειρία, μᾶς ἐβοήθησε νὰ ἐρμηνεύσουμε, νὰ προσεγγίσουμε καὶ νὰ αἰσθανθοῦμε, μὲ τὰ πνευματικὰ αἰσθητήρια, καὶ μὲ ὅση δύναμη διαθέταμε, τὰ τελούμενα στὸν Ἱερό Ναό.

Ἐκεῖ, ὅμως, πού, χωρὶς ὑπερβολή, διέπρεψε ἦτο τὸ μάθημα τῆς Τελετουργικῆς!

Ἐδραῖος στὴν ἀπαρασάλευτη διδασκαλία καὶ πρακτικὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιθυμοῦσε ὅλα νὰ γίνονται «εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν». Καὶ τούτη ἡ ὄντως θεοφιλὴς ἐπιθυμία εἶναι, μὴ τὸ λησμονοῦμε, εὐαγγελικὴ ἀπαίτηση (Α' Κορινθ. ιδ', 40)! Δέν εὐνοοῦσε καμιὰ ὑπερβολή, προσθέτοντας, ἐνδεχομένως, ὠραῖα πράγματα, ἀλλ' ἄγνωστα στὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση καὶ δέν ἐνεθάρρυνε παραβάσεις καὶ ἀταξίες καὶ ἀφαιρέσεις, οἱ ὁποῖες προξενοῦν πρόσκαιρη ἐντύπωση, ὅμως, στὴν πραγματικότητα λειτουργοῦν εἰς βᾶρος τῆς Ἐκκλησίας.

Μέσα ἀπὸ τὴ θεωρία τοῦ τόσο ὠφελίμου μαθήματος, τὴν ἀσυναγώνιστη δύναμη τοῦ δικοῦ του παραδείγματος, ὅταν ἱερουροῦσε, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐποπτικὴ δι-

δασκαλία στίς καθημερινές ιερές ἀκολουθίες καί στίς
ἐκπαιδευτικές λειτουργικές συνάξεις, στό πραγματικό –
τό ἀνεπανάληπτο, θεῖο Σχολεῖο καί θερμοκήπιο, τόν
Ἱερό Ναό τῆς Ριζαρείου ἐννοῶ, μάθαμε τό τυπικό καί
ὄ,τι ἀφορᾷ στόν τρόπο τῆς τελέσεως τῶν ἱερῶν
ἀκολουθιῶν, πού εἶναι, ὄντως, μία ξεχωριστή, οὐράνια
τέχνη. Μετροῦσε τά πάντα καί δέν ἐπέτρεπε τίποτε, τό
ὅποιο θά λειτουργοῦσε εἰς βάρος τῆς ἱεραίας, λαμπραίας,
ὅσον καί κατανυκτικῆς, προσευχητικῆς ἀτμόσφαιρας.
Ἦξευρε ὅτι τά ἐν τῷ Ναῷ τελεσιουργούμενα πρέπει νά
λειτουργοῦν ἀναγωγικά. Νά ὀδηγοῦν στήν ἐν τοῖς
οὐρανοῖς τελουμένη θεία λατρεία καί νά τήν
ἀντικατοπτρίζουν στούς, ἐν τῇ γῆ, τά χερουβεῖμ
εἰκονίζοντες καί τῇ ζωοποιῷ Τριάδι λατρευόντες καί τόν
τρισάγιον ὕμνον προσάδοντες. Καί ἐδίδασκε πάντα ὅτι ὁ
Θεός μας εἶναι θεός τάξεως καί ὄχι ἀκαταστασίας.

Ἢ, δυστυχῶς, ὄχι σπάνια ἀκαταστασία μας, δέν
ἐκφράζει, ὅπως, προφασιζόμενοι ἐν ἁμαρτίαις, θέλουμε
νά δείχνουμε, τήν ἀπλότητά μας καί τήν δῆθεν προτε-

ραιότητα καί ἐπιλογὴν μας πρὸς τὰ πνευματικά, ἀλλὰ φανερώνει τὴν ἀμέλειά μας καί τὴν ραθυμία μας. Ἐνδεχομένως, νά ἀποκαλύπτει, ἔστω δι' ἐσόπτρου καί ἐν αἰνίγματι (Α' Κορινθ. ιγ', 12), καί ἄλλες μας προτεραιότητες.

Ὁ π. Νεκτάριος ἐδίδασκε καί τὴν εὐπρέπεια τοῦ ἰδίου τοῦ Ἱερέως-Λειτουργοῦ. Ἡ εὐπρεπὴς παρουσία, ὅπως καί ἡ ἐξεζητημένα πολυτελής ἢ καί ἡ ἀτιμέλητη, ἀποτελοῦν «φανερώση» τῆς ἐσωτερικῆς – ψυχικῆς καταστάσεως.

Αὐτές οἱ δικαιολογημένες «ἀπαιτήσεις» τοῦ πατρὸς Νεκταρίου, πού, ἐκτός τῶν ἄλλων, δημιουργοῦν καί τὴν καλὴ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν λειτουργῶν Της, καθὼς καί ἡ ἐπιβλητικὴ του μορφή ἔδωσαν τὴν ἀφορμὴ σέ κάποιους, πού κρίνουν τὴν κατ' ὄψιν κρίσιν καί ὄχι τὴν δικαίαν, νά ἀξιοποιήσουν τίς ἐπιπόλαιες μαθητικὲς ἐντυπώσεις καί εἰδήσεις (τόσον πολλές καί μέ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός διαδιδόμενες στὰ «ἐκκλησιαστικά» τῶν Σχολῶν καί ὄχι μόνον περιβάλλο-

να), νά πλάσουν τήν εἰκόνα του, ὡς τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, πού, τάχα, ἐπιθυμοῦσε μετά σφοδρότητος καί μετά μανίας, τό ὑπό τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν περιγραφόμενον «καλόν ἔργον» (Α' Τιμ. γ', 1). Δέν ἐπιχειρῶ, ἐν τίνι ἄλλωστε δικαιώματι καί ποία δυνάμει, νά ἐρευνήσω τά βάθη τῆς καρδίας του, μέ σκοπό τήν «ἀποκατάστασή» του, τήν ὁποία μάλιστα δέν ἔχει ἀνάγκη. Τολμῶ, ὅμως, νά πῶ ὅτι ὁ Νεκτάριος δέν προέβαλε τόν ἑαυτό του γιά τό σκοπό αὐτό οὔτε μετῆλθε μειωτικές τῆς ἱερότητος τοῦ ἱεροῦ ἐπαγγέλματος, μά καί τῆς προσωπικῆς του ἀξιοπρεπείας, μεθόδους, προκειμένου νά τύχη τοῦ «ἐφετοῦ». Καί, ἀλήθεια, πόσες φορές δέν ἐρμηνεύεται καί δέν θεωρεῖται ὡς ἑωσφορικός ἐγωϊσμός αὐτή ἡ ἀξιοπρεπῆς στάση; Καί κάτι ἄλλο· Καμία προσωπική του στενοχωρία ἢ πικρία δέν συνετέλεσε στό νά ἐπιτελῇ ἀπρόθυμα τό ἔργο τοῦ βαθμοῦ του καί, τοῦλάχιστον ἐμεῖς, δέν τόν ἀκούσαμε ποτέ νά παραπονεῖται ὅτι ἠδικήθη ὑπό τινος ἢ, Θεός φυλάξει,

ὑπό τῆς Ἐκκλησίας. Πρῶγμα πού, δυστυχῶς, ἀρκετοί ταπεινοσχήμονες δέν κατόρθωσαν νά ἀποφύγουν.

Ἡ ἀναφορά μου αὐτή, πού δέν θά ἤθελα νά παρεξηγηθῆ, ἔχει ἓνα σκοπό καί μόνο. Νά τονίση, πρὸς παραδειγματισμόν μας, ὅτι ὁ πατήρ Νεκτάριος ἦτο εὐχαριστημένος μέ ὅ,τι τοῦ δόθηκε. Ἦτο παντελῶς ξένος πρὸς τήν φαρισαϊκὴ ζηλοτυπία καί τόν φθόνο, πάθη τά ὅποια φθείρουν τούς κατόχους των καί δημιουργοῦν ζητήματα σοβαρά στήν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνοιωθε τό πλήρωμα τῆς ζωῆς, γι' αὐτό ζοῦσε καί ὑπηρετοῦσε! Σημαντικό γιά τήν ἐποχὴ μας, πού πολλοί εἴμαστε ἄπληστοι καί ἀχάριστοι· ἀπρόθυμοι νά δουλεύσουμε σέ ὅ,τι μᾶς δόθηκε καί ἀσχολούμενοι μέ ὅ,τι δέν μᾶς ζητήθηκε.

Ἀγαπητοί καί ἐκλεκτοί μου ἀδελφοί, οἱ συγκροτοῦντες τήν ἱεράν ταύτην ὁμήγουρι,

Τοῦτα τά πτωχά λόγια, εἶναι ἀνίκανα νά περιγράψουν τήν προσωπικότητα, τό ἔργο καί τήν προσφορά

τοῦ τιμωμένου ἀοιδίμου πατρός καί διδασκάλου μας, ὁ
ὁποῖος ἐδίδαξε Πατριάρχες, Ἀρχιερεῖς καί ἀμετρούτους
Ἱερεῖς, οἱ ὅποιοι, ὅπου γῆς, ἐπὶ πολλά ἔτη, λειτουργοῦν
τά θεῖα καί διακονοῦν τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἄς
θεωρηθοῦν, ἀπό τήν ἐπιείκειά Σας καί τήν ἀγάπη Σας,
γιά τήν ὁποία Σᾶς εὐχαριστῶ, σάν ἓνα κεράκι ταπεινό
στό μνημόσυνό του. Ἐνα ψυχοκέρι! Ἐκφραση σεβασμοῦ,
ἀγάπης καί εὐγνωμοσύνης! Πρός τόν Θεό, ἐν πρώτοις,
γιατί, μεταξύ ἄλλων εὐεργεσιῶν Του, μᾶς ἐχάρισε φω-
τισμένους διδασκάλους, ὡσάν τόν, ἀδοκίμως ὑπ' ἐμοῦ,
παρουσιασθέντα πατέρα καί πρὸς τόν Ἴδιο τόν πατέρα
Νεκτάριο, ὁ ὁποῖος, διακρινόμενος γιά τήν θεολογική
του παιδεία, τήν διδακτική ἐπάρκεια καί τήν ὑψηλή
αἴσθηση τοῦ καθήκοντος, μέ πολλή ἀγάπη, μᾶς
ἐχειραγώγησε, στόν Ναό τῆς δόξης Τοῦ Κυρίου καί, διά
τῆς διδασκαλίας καί τοῦ παραδείγματός του, μᾶς
ἐπλήρωσε χαρᾶς καί ἀγαλλιᾶσεως. Μᾶς ἐβοήθησε νά
σπουδάσουμε καί νά συνειδητοποιήσουμε, μέ ὅ,τι αὐτό

συνεπάγεται, τό· «Ἐν τῷ Ναῶ ἐστῶτες τῆς δόξης σου, ἐν οὐρανῷ ἐστᾶναι νομίζομεν» (θεοτοκίον τοῦ δ' ἤχου)!

Ἀξιομακάριστε, ὄντως, καί ἀείμνηστε πάτερ Νεκτάριε, διδάσκαλε, καί, ἐλέει τοῦ φιλευσπλάχνου Θεοῦ, ἀδελφέ καί συλλειτουργέ, εὖξαι ὑπέρ ἡμῶν καί δέξου καί τήν δική μας ταπεινή εὐχή· Τῆς Ἱερωσύνης Σου μνησθεῖη Κύριος ὁ Θεός ἐν τῇ Βασιλείᾳ Αὐτοῦ, πάντοτε· νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.